GUIA DOCENT

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona
Guia docent
Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Història de l'Òpera
Codi	100655
Crèdits ECTS	6.0
Curs i període en el que s'imparteix	3er Curs. 1er Quadrimestre
Horari	*(link a la pàgina web del centre o titulació)*
Lloc on s'imparteix	*Facultat o Escola (l'aula apareixerà als horaris)*
Llengües	

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Francesc Cortès i Mir
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B7b-121
Telèfon (*)	93.581.26.19
e-mail	francesc.cortes@uab.cat
Horari d'atenció	Dimarts/Dijous: 10h-11h

2. Equip docent

Nom professor/a	
Departament	
Universitat/Institució	
Despatx	
Telèfon (*)	
e-mail	
Horari de tutories	

(Afegiu tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

3.- Prerequisits

Són aconsellables coneixements musicals adequats, equivalents al Grau mitjà de conservatori.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

L'objectiu de l'assignatura consisteix en fer conèixer l'òpera al decurs de la història com un fenomen complex, en el que intervenen diferents tipus de llenguatges més enllà del musical: el literari, els recursos i les tècniques teatrals, les arts plàstiques. Damunt d'ells intervenen les variades funcions socials desenvolupades per l'òpera. Caldrà situar correctament aspectes com la representativitat social, i els sistemes de producció d'espectacles, per a poder explicar d'una forma complerta els canvis que l'òpera ha experimentat des dels seus orígens fins als nostres dies.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	CE1. *(CE: competències específiques ...)* Conèixer i comprendre l'evolució de la història de la música, les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
Resultats d'aprenentatge	CE1.11 Situar històricament els diferents períodes d'activitats de l'òpera
Competència	CE5. Reconèixer el paper de la música a la societat actual, la seva funció en les arts de l'espectacle, la seva relació amb la cultura audiovisual, la tecnologia, la informàtica, així com les empreses d'oci i cultura.
Resultats d'aprenentatge	CE5.7 Conèixr i utilitzar el vocabulari específic relatiu al repertori líric. CE5.8. Distingir i classificar els diferents tipus de veu i tractament vocal. CE.5.9 Interpretar correctament els vincles existents entre el llibret i les partitures. CE5.10 Comprendre la creació lírica com el resutat de les manifestacions socials en cada època, i distingir els diferetns tipus de funcions socials que desenvolupa. CE.5.11 Relacionar la confecció de llibrets operístics amb les principals corrents literàries en el seu moment històric. CE5.12 Assenyalar i analitzar la relació que s'estableix entre el text i la música. CE5.13. Comprendre i assenyalar els elements que conformen la dramatúrgia operística. CE5.14. Establir cincles entre els diferents gèneres lírics. CE5.16. Conèixer i distingir els models principals en la composició operística i cadascuna de les èpoques històriques. CE5.19 Valorar i conèixer la influència de les innovacions tècniques. CE5.20 Conèixer els diferetns models escenogràfics CE5.21 Distingir els principals teòrics de la direcció d'escena. CE5.22 Descobrir i assenyalar les relacions entre el gènere líric i altres manifestacions teatrals. CE5.23 Comprendre els plantejaments musicals i dramatúrigcs de les avantguardes.
Competència	CT2. (*CT2, CT 3, CT4: competències transversals)*

Resultats d'aprenentatge	- Comunicar de forma escrita, amb correcció, precisió i claredat. - Organitzar i planificar el treball de forma eficient. - Resoldre problemes del seu àmbit d'estudi.
Competència	CG3. *(CGU: competències generals UAB)*

6.- Continguts de l'assignatura

1. Antecedents: la monodia, el teatre religiós, els *intermezzi* florentins i altres festes de la cort

2. Aparició de l'òpera a Florència.

3. Qüestions de terminologies, i conceptes operístics: vocalitat, espai, representació social.

4. La diversificació estètica de l'òpera a Itàlia.

5. Difusió de l'òpera a Europa des dels centres de producció italians.

6. L'Òpera al segle XVIII.

7. L'*Opera buffa* versus l'Òpera Seria.

8. L'Òpera a la il·lustració francesa.

9. L'Òpera a l'àmbit germànic durant el s. XVIII.

10. L'òpera al cavall del canvi de segle.

11. Una musa anomenada G. Rossini.

12. El *soi-disant bel canto.*

13. L'Òpera romàntica a França.

14. L'obra de Verdi a Itàlia.

15. L'òpera a Alemanya.

16. El verisme.

17. Òpera i Nacionalisme.

18. El pas a les avantguardes històriques del segle XX.

19. L'opereta i el teatre musical.

20. L'òpera després de la Segona Guerra Mundial.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

(metodologia docent)
L'assignatura s'articularà a través de classes magistrals, i seminaris en els que es comentaran models operístics a través de la visualització d'uns títols determinats, sessions pràctiques realitzades sobre fons operístics, lectures de llibrets operísitcs, anàlisis orientats a partir de visualitzacions d'òperes, comentaris de diferents produccions operístiques, i una prova d'avaluació.
És obligatòria l'assistència a les retransmissions de dues òperes, que es faran vinculades al curs d'Òpera Oberta, que organitza la U.A.B. D'aquestes òperes, de les que es publicitarà el dia de la seva emisió, caldrà fer-ne un resum i un breu treball. També serà necessària l'assistència les conferències que es programaran conjuntament amb la retransmissió de les òperes.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENENTATGE
Dirigides			
	Classe magistral	15	Coneixement dels diferents models operístics. Processos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
	Seminaris sobre audicions i visualitzacions d'òperes	20	Coneixement dels diferents models operístics. Processos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
	Sessions pràctiques sobre fons operístics	10	Coneixement dels diferents models operístics. Processos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
Supervisades			
	Lectures de llibrets i anàlisi de partitures	15	Coneixement dels diferents models operístics. Processos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels

		llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.

Autònomes

Visualització d'òperes	30	Coneixement dels diferents models operístics. Procesos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
Lectura i anàlisi de partitures	30	Coneixement dels diferents models operístics. Procesos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
Cerca d'informació	30	Coneixement dels diferents models operístics. Procesos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar,el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

L'assignatura combinarà el seguiment de les classes magistrals juntament amb la participació activa en les activitats de tipus pràctic.

- Participació en les sessions de seminaris, i en les sessions de comentari d'òpres i de llibrets. S'avaluaran conceptes relatius a la Història de l'òpera, i a l'estudi dels fenòmens de tipus social, cultural i econòmic que actuen sobre l'òpera.
40%. Es realitzaran dos comentaris, un individual i un en grup, sempre relacionants aspectes musicals amb d'altres textuals, dramatúrgics i de posades en escena
- Examen final, per avaluar dues tipologies de coneixements a) Conceptes de l'assignatura relacionats amb la Història de l'òpera, els processos històrics, i el repertori musical 30%
b) Capacitats per analitzar de forma coherent segons les metodologies tractades a les sessions pràctiques 30 %

Seran considerats "no presentats" els estudiants que no hagin seguit un mínim del 75% les sessions presencials, així com els que hagin renunciat a l'examen final. Els comentaris
L'avaluació final serà indicada en un dia i data concreta pel professor. Els treballs tindran un termini de lliurament, passat el qual es considerarà com a no presentat. No tindran reavaluació cap de les activitats d'avaluació no realitzades en el termini corresponent. L'examen no tindrà reavaluació.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENENTATGE
Participació en les sessions de seminaris	10	Coneixement dels diferents models operístics. Procesos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
Avaluació final	2,5	Coneixement dels diferents models operístics. Procesos bàsics d'interacció entre la societat i el consum operístic. Relació dels llenguatges musical, literari, dramàtic i plàstic dins l'òpera com a fenomen social.
Revisió de les proves i qualificacions	2,5	Aclariment dels conceptes anteriors.

9- Bibliografia i enllaços web

* Abbate, Carolyn; Parker, Roger. *A History of Opera*. *The last 400 years*. Allen Lane, 2012.
* Adorno, T. W. *Essai sur Wagner.* Paris, Gallimard, 1966 (trad. original del 1962).
* Alier i Aixalà, Roger. *L'òpera a Barcelona. Orígens, desenvolupament i consolidació de l'òpera com a espectacle teatral a la Barcelona del segle XVIII.* Barcelona, Institut d'Estudis Catalans-Societat Catalana de Musicologia, 1990.
* Alier, Roger. *Guía universal de la ópera*. Teià-Barcelona, Ma non Troppo, 2007, 1040 p.
* Arblaster, Anthony. *Viva la liberta! Politics on Opera.* London, Verso, 1997.
* Ashbrook, William/Budden, J./Gossett, Ph. *Maestros de la ópera italiana. Rossini, Donizetti*. Tomo 1. Barcelona, Muchnik, 1988.
* AA. VV. *Enciclopedia del Arte Lírico.* Madrid, Aguilar, 1979.
* AA. VV. *The New Grove Dictionary of Opera* . Londres, Macmillan, 1992 y ss.
* Babcock, Renée Elizabeth. *The operas of Hindemith, Krenek, and Weill: Cultural trends in the Weimar Republic, 1918-1933*. University of Texas, Austin, PhD dissertation, 1996.
* Baldacci, Luigi. "I libretti di Mascagni". *NRMI*, nº 3, 1985.
* Barce, Ramón. "La ópera y la zarzuela en el siglo XIX". *Actas del Congreso "España en la música de Occidente", 1985*. Ministerio de Cultura (INAEM). Madrid, 1987.
* Barlow, H.; Morgenstern, S. *A dictionary of opera and song themes*. Londres, Ernest Benn, 1978.
* Basso, Alberto. *Musica in scena*. 6 vols Torí, UTET, 1995-97.
* Bauer, Hans-Joachim. *Guía de Wagner (vols. I y II)*. Madrid, Alianza Música, 1996.
* Bauman, Thomas. *North German Opera in the Age of Goethe*. Cambridge, Cambridge University Press, 1985.
* Berg, Alban. "The problem of opera", *Classic essays on twentieth-century music: A continuing symposium*. New York, Schirmer, 1996.
* Bonastre, Francesc; Cortès, Francesc. *Història Crítica de la Música Catalana*. Bellaterra, Servei de Publicacions de la UAB, 2009.* Bril, France-Yvonne. *Verdi*. Madrid, Espasa Calpe, 1980.
* Budden, Julián. *Verdi*. Londres, Dent & Sons, 1985.
* Brook, Stephen. *Opera. A penguin Anthology*. Londres, Viking, 1995.
* Burney, Charles. *The Present State of Music in Germany, the Netherlands and the United Provinces*, 2 vols. Londons, 1773 (trad. a l'italià de E. Fubini, Torí, 1986).
* Campbell, Stuart. *Russians on Russian Music (1830-1880). An Anthology*. Cambridge, Cambridge University Press, 1994.
* Celleti, Rodolfo. *A History of Bel Canto.* Clarendon press, 1991.
* Chew, Geoffrey. "Pastoral and Neoclassicism: A Reinterpretation of Auden's and Stravinsky's *Rake's Progress* ", *Cambridge Opera Journal*, 5, 1993.
* Chisolm, E. *The Operas of Leos Janácek*. Londres, Faber, 1971.
* Clapham, John. *Dvorak*. Newton Abbot -Londres, 1979.
* Clapham, John. *Smetana*. Londres, Faber & Faber, 1972.
* Clausse, Eleonore**.** *Giacomo Puccini*. Madrid, Espasa Calpe, 1980.
* Cortès i Mir, Francesc. "Ópera española: las obras de Pedrell", *Cuadernos de Música Iberonamericana*. I, 1996, pp. 187-216.
* Cortès i Mir, Francesc. "La zarzuela en Cataluña y la zarzuela en catalán ", *Cuadernos de Música Iberonamericana*. II-III, 1996-97, pp. 289-318.
* Cortès i Mir, Francesc. *Història de la música a Catalunya*. Barcelona, editorial Base, 2011.
* Cortizo, Mª Encina. *Emilio Arrieta. De la ópera a la zarzuela*. ICCMU, 1998.
* Dahlhaus, Carl. *Richard Wagner´s Music Dramas.* Nueva York, Cambridge University

Press, 1992.
* Dahlhaus, Carl/Deathridge, John. *Wagner*. Barcelona, Muchnik, 1985.
* Davidson Reid, Jane (ed.). *The Oxford Guide to Classical Mithology in the Arts (1300-1990).* Oxford, Oxford University Press, 1993.
* Demuth, Noman. *French opera: its development to the Revolution*. Sussex, Artemis Press, 1963. Reimp: New York, Da Capo, 1978.
* Dent, E. J. "Ensembles and Finales in 18th-century Italian Opera". *Sammelbände der Internationalen Musik-Gessellschaft* , XI (1909-10), pp. 543 y ss; XII (1910-1911), pp. 112 y ss.
* Dent, E. J. "Italian Opera in the Eighteenth Century and its Influence on the Music of the Classical Period". *Sammelbände der Internationalen Musik-Gessellschaft*. XIV, (1912-13), pp. 500 y ss.
* Dent, Edward, Joseph. *The rise of romantic opera.* Cambridge, Cambridge University Press, 1979.
* Fabiano, Andrea. Histoire de l'opéra italien en France (1725-1815) : Héros et Héroïnes d'un roman théâtral. « Sciences de la musique - Séries Études », CNRS Éditions, Paris 2006
* Fearn, R. *Italian opera since 1945.* Routledge, 1995.
* Fischer-Dieskau, Drietrich. *Wagner y Nietzsche: el mistagogo y su apóstata*. Madrid, Altalena, 1982.
* Gosset, P. *The Operas of Romanticism: Problems of Textual Criticism in 19th Century Opera*. Princeton, 1979.
* Gracia Iberni, Luis. *Ruperto Chapí*. Madrid, ICCMU, 1995.
* Gregor Dellin, Martin. *Richard Wagner. Sa vie, son ouvre, son siècle*. París, Fayard, 1981. [Traducción: Madrid, Alianza Música, 1983].
* Griffiths, Paul. "Opera, Music Theater". *Modern Music: The Avant Garde Since 1945*. Londres, Dent, 1981.
* Grout, Donald Jay. *A Short History of Opera*. 3ª ed. New York, Columbia University Press, 1988.
* Günther, Ursula. "La genèse de *Don Carlos*, opère en cinq actes de Giuseppe Verdi, representé pour le première fois à Paris le II mars 1867 ". *Revue de Musicologie*, nº 1, 1972, pp. 16-64; nº 1-2, 1974, pp. 87-158.
* Günther, Ursula. "La genèse de *Don Carlos*, opère en cinq actes de Giuseppe Verdi, representé pour le première fois à Paris le II mars 1867 (I partie)". *Revue de Musicologie*,
* Jameux, Dominique. "Analyser *Tristan*". *L'Avant-Scène Opéra*, 34/35, 1981, reed. 1990.
* Kelkel, Manfred. *Naturalisme, vérisme et réalisme dans l'opera de 1890 a 1930*. París, Librairie philosophique J. Vrin, 1984.
* Kimbell, David. *Italian Opera.* Cambridge, Cambridge University Press, 1991.
* Krause, Ernst. *Puccini*. Madrid, Alianza Música, 1991.

* Lacombe, Hervé. "Définitions des genres lyriques dans les dictionnaires français du XIXe siecle", en *Le Theatre Lyrique en France au XIXe siecle*. Paul Prévost ed. Metz, Ed. Serpenoise, 1995, pp. 297-334.
* Lacombe, Hervé. *Les voix de l'Opéra française au XIXème siècle.* Paris, Librairie Arthème Fayard, 1997.
* Lacombe, Hervé. *Géographie de l'opéra au XXe siècle*. Paris, Fayard, 2007.
* Landon, H. C. Robbins. *Mozart, the golden years, 1781-1791*. Nueva York, Schirmer Books, 1989. [Traducción castellana: Barcelona, Destino, 1990].
* Landon, H. C. Robbins/Mitchell, Donald (eds). *The Mozart Companion*. Nueva York,

Norton, 1969.
*Legrand, Raphaëlle; Wild, Nicole. *Regards sur l'opéra-comique*. Paris, CNRS, 2002.
* Leibowitz, René. *Historia de la ópera*. Madrid, Taurus Humanidades, 1990.
* Lewin, David. "Some notes on Analyzing Wagner: *The Ring* and *Parsifal*". *19th Century Music*, vol. XVI, nº 1, 1992, pp. 49-58.
* Loewnberg, Alfred (ed.) *Annals of Opera. 1597.1940.* Cambridge, W. Heffer & Sons limited, 1943.
* Loewnberg, A. *Annals of Opéra 1597-1950*. Génova, 1955 (2ª edición).
* Maximovith, Michel. *L'opéra russe, 1731-1935*. Lausanne, Age d'homme, 1987.
* Mila, Massimo. *El arte de Verdi*. Madrid, Alianza Música, 1992.
* Millington, Barry. *The Wagner Compendium: a Guide to Wagner's Life and Music*. Londres, Thames and Hudson, 1992.
* Mioli, Piero. *Manuale del Melodramma* . Milà, Biblioteca Universale Rizzoli, 1993.
* Morris, Christopher. *Reading Opera between the Lines. Orchestral Interludes and cultural Meaning from Wagner to Berg*. CUP, 2002.
* Noël, J. F. M. *Diccionario de Mitología universal*. Barcelona, Edicomunicación, 1991.
* Osborne, Charles. *The complete operas of Mozart*. *A Critical Guide.* Nueva York, Da Capo, 1983.
* Osborne, Richard. *Rossini*. Londres, Dent & Sons, 1987. [Traducció: Buenos Aires, Javier Vergara, 1988].
* Pahlen, Kurth. *Diccionario de la ópera*. Barcelona, Emecé, 1995.
* Panofsky, Walter. *Richard Strauss*. Madrid, Alianza Editorial, 1988
* Parakilas, James. "Political representation and the Chorus in Nineteenth-Century Opera". *19th Century Music*, vol. XVI, nº 2, 1992, pp. 181-202.
* Paumgartner, Bernhard. *Mozart*. Madrid, Alianza Música, 1990.
* Perle, George. *The Operas of Alban Berg.* 2 vols. Berkeley, Univ. of California Press, 1980-1985.
* Perle, George. "Rapresentation and Symbol in the Music of *Wozzeck*", *Music Research*, XXXII, 1971, p. 281.
* Pitou, S. *The Paris Opera: an encyclopedia of operas, ballets, composers and performer: growth and gradeur, 1815-1914* . New York, Greenwood Press, 1990.
* Prévost, Paul (ed.). *Le Theatre Lyrique en France au XIXe siècle*. Metz, Ed. Serpenoise, 1995.
* Rinaldi, A. *Le opere di Verdi.* Firenze, Leo Olshki, 1979.
* Robinson, Michael F. *Opera before Mozart*. Londres, Hutchinson, 1978.
* Sadie, S.; Jacobs, A. *El libro de la ópera*. Madrid, Rialp, 1998.

* Smith, Patrick. *The Tenth Muse: A historical Study of the opera libretto.* New York. Knopf, 1970.
* Soler, Josep. "Espacio y símbolo en la obra de Wagner (I)". *Recerca Musicológica*, vol. III, 1983, pp. 173-198.
* Soler, Josep. "Espacio y símbolo en la obra de Wagner (II)". *Recerca Musicológica*, vol. V, 1985, pp. 85-130.
* Solerti, Angelo. *Gli albori di melodramma*. Milà, 1904.
* Stendhal, Henry Beyle. *Vida de Rossini: consideraciones en torno a su vida y su obra, y otros autores de ópera*. Buenos Aires, Espasa Calpe, 1949.
* Stricker, Rémy. *Mozart et ses opéras. Fiction et verité*. París, Gallimard, 1980. [Traducció castellana. Madrid, Aguilar, 1991].

* Surian, E. *A cheklist of Writings on 18th Century French and Italian Opera (exluding Mozart)*. Hackensack, 1970.
* Tyrrell, J. *Czech Opera*. Cambridge, Cambridge University Press, 1988
* Towers, J. *Dictionary-catalogue of operas and operetas*. Los Angeles, Da Capo Press, 1967.
* Vitoux, Frédéric. *Rossini*. París, Ed. du Seuil, 1986 [Trad. castellana: Madrid, Alianza Música, 1989].
* Walsh, T. J. *Second Empire Opera. The Théâtre Lyrique Paris (1851-1870)*. Londres, John Calder, 1981.
* Warrack, John. *Carl Maria von Weber*. Cambridge, Cambridge University Press, 1976.
* Warrack, J.; West, E. *The Oxford dictionary of Opera*. Oxford, Oxford University Press, 1992.
* White, Eric Walter. *Benjamin Britten, his life and operas*. London: Faber & Faber, 1983.
* *The Encyclopedia of the Musical Theatre*. ed. Kurt Gänzl. Nova York, Schirmer Books, 2001.

Recursos Web

-"Opera glass", pàgina amb llibrets i resums d'algunes òperes de repertori. http://opera.stanford.edu/
"Drammaturgia". http://www.drammaturgia.it/index.php
- International Musical Socre Library Project. http://www.drammaturgia.it/index.php
- Llibrets d'òpera italians a partir d'edicions d'època. http://www.librettidopera.it/

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENENTATGE